

VLAAMSE COMMISSIE ONROEREND ERFGOED

ADVIES VCOE 2018|030 VAN 17 MEI 2018

OVER DE VOORLOPIGE BESCHERMING ALS MONUMENT VAN DE ELEKTRICITEITSCABINE GELEGEN PRINSENHOF IN GENT, NAAR AANLEIDING VAN DE ADVIESVRAAG VAN MINISTER GEERT BOURGEOIS VAN 18 APRIL 2018

De Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, rechtsgeldig samengesteld, brengt op 17 mei 2018 volgend advies uit:

1. De VCOE ontving op 18 april 2018 een adviesvraag van Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering en minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de voorlopige bescherming als monument van de elektriciteitscabine gelegen Prinsenhof te Gent. De commissie spreekt zich in voorliggend advies uit over de documenten in het kader van de voorlopige bescherming, met name: (a) het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming, (b) de fotoregistratie, (c) het afbakeningsplan en (d) het beschermingsvoorstel.
2. De commissie merkt op dat voorliggende bescherming kadert in de herinventarisatie van het naorlogs bouwkundig erfgoed in Gent en als dusdanig is opgenomen op de beschermingskalender 2018. Omtrent dit beleidsthema zou aan de VCOE een nota worden overgemaakt die de selectie en het onderzoek verder duidt, en ook de geplande beschermingen motiveert.¹ De commissie heeft tot op heden geen nota ontvangen en vraagt deze alsnog te bezorgen.

Het inhoudelijk dossier voor de elektriciteitscabine Prinsenhof verduidelijkt wel: *“Voor de Gentse binnenstad werden panden geselecteerd voor bescherming op basis van een exhaustief literatuuronderzoek, overleg met de stedelijke Dienst Monumentenzorg en Architectuur en selectief veldwerk en archiefonderzoek. In deze selectie werden ook twee panden opgenomen van Marie-José Van Hee die dateren uit de onderzochte periode: de elektriciteitscabine Prinsenhof en de woning Derks-Lowie. Deze panden werden afgewogen binnen het volledige oeuvre van Marie-José Van Hee, dat zich vooral na de onderzochte periode situeert. Hieruit bleek dat beide gebouwen sleutelwerken zijn in haar oeuvre, waar haar typische architectuurbenadering voor het eerst tot uiting komt.”*

De commissie erkent dat de elektriciteitscabine nog net in de onderzochte periode (1945-1985) werd ontworpen, maar wijst er op dat het oeuvre van Marie-José Van Hee zich inderdaad vooral na 1985 situeert. Uit het inhoudelijk dossier blijkt ook dat de architectuur van Marie-José Van Hee aansluit bij stromingen die eerder in de laatste decennia van de 20ste eeuw tot uiting kwamen (Nieuwe Eenvoud, neorationalisme). Het is volgens de commissie daarom erg beperkend om voorliggende bescherming hoofdzakelijk binnen de periode 1945-1985 te kaderen. Aanvullend merkt de commissie op dat het oeuvre van de architecte op heden nog niet afgesloten is. Het meer recente werk van Van Hee getuigt overigens van een nog grotere maturiteit en architecturale kwaliteit. De commissie vraagt zich aldus af of nu reeds ‘sleutelwerken’ kunnen worden aangeduid. Dit is allerm minst evident en lijkt zelf wat voorbarig.

¹ Zie <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/14562/bestanden/17808>, pag.4

3. Het inhoudelijk dossier verwijst niet alleen naar het thema van de naoorlogse bouwkunst, maar gaat ook kort in op de typologische geschiedenis van elektriciteitscabines in België. Het dossier linkt de elektriciteitscabine van Van Hee aan de tendens om *'gebouwtjes aan te passen aan hun context, en om ze te doen verdwijnen in hun omgeving door aan te sluiten op de bestaande (woon)architectuur qua materiaal en gabarit'*. Een typologisch benadering van de positie van dit gebouw binnen de reeks van elektriciteitscabines in Vlaanderen ontbreekt, alsook een grondige vergelijking met andere beschermde elektriciteitscabines. De commissie vraagt dit nader uit te werken in functie van de verdere onderbouwing van het beschermingsvoorstel.

In dit verband verwijst de commissie naar het Europese thema industrieel erfgoed van het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed waarbij speciale aandacht gevestigd wordt op distributie van water, elektriciteit,... Er zal o.m. een actie gelanceerd worden tot inventarisatie van elektriciteitscabines. De inventaris onroerend erfgoed levert momenteel 268 resultaten op voor de zoekterm 'electriciteitscabine'.

4. Desalniettemin kan de commissie akkoord gaan met de bescherming van het werk van Marie-José Van Hee. De commissie ondersteunt artikel 1 van het ministerieel besluit dat de bescherming van de elektriciteitscabine als monument vastlegt. Artikel 1 verwijst tevens naar het afbakeningsplan en de fotoregistratie die als bijlagen bij het beschermingsbesluit werden gevoegd.
5. Artikel 2 van het ministerieel besluit verwijst naar de architecturale waarde die de bescherming verantwoordt en beschrijft de aanwezige erfgoedkenmerken en erfgoedelementen die het te beschermen monument typeren. De commissie erkent de architecturale waarde van het gebouw, maar benadrukt dat het pand tevens een stedenbouwkundige waarde vertegenwoordigt. Het pand heeft immers een waarde door de geslaagde inpassing in de straat en in de wijk. In die zin is het tevens een voorbeeld van 'integratiearchitectuur'. Het is voor de commissie essentieel dat de stedenbouwkundige component verder wordt uitgewerkt in het dossier.

De commissie merkt op dat de elektriciteitscabine een functioneel gebouw is dat dient als een schelp voor een technische infrastructuur. Het dossier verduidelijkt onvoldoende in hoeverre de eventueel nog aanwezige infrastructuur een industrieel-archeologische waarde heeft. De commissie vraagt dit verder te onderzoeken.

6. De beheersdoelstellingen zijn opgenomen in artikel 3 van het beschermingsbesluit. De commissie kan deze ondersteunen.
7. Artikel 4 van het ministerieel besluit bevat de voorschriften voor instandhouding en onderhoud van het te beschermen monument. De commissie kan deze ondersteunen, maar merkt wel op dat de bereikbaarheid van het dak voor regelmatig onderhoud geen evidentie is.
8. In artikel 5 van het beschermingsbesluit worden de toelatingsplichtige handelingen opgesomd, waaronder enkele omgevingswerken. Wat betreft 'het vellen of beschadigen van bomen en struiken die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit' merkt de commissie op dat artikel 2 geen melding maakt van de vroeger aanwezige lindeboom. Aangezien geen andere beplantingen op het perceel aanwezig zijn, lijkt deze toelatingsplicht overbodig.
9. Op basis van bovenstaande argumentatie en opmerkingen geeft de commissie een voorwaardelijk gunstig advies voor de voorlopige bescherming als monument van de elektriciteitscabine Prinsenhof in Gent. De commissie vraagt:

- het inhoudelijk dossier nader uit te werken wat de typologische geschiedenis van elektriciteitscabines en de vergelijking met andere beschermde elektriciteitscabines betreft;
- De stedenbouwkundige waarde toe te kennen en deze verder uit te werken in het dossier, en de industrieel-archeologische waarde te onderzoeken.

Namens de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed,

Michiel Deweydt

Voorzitter